

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6 Vtrum Angelus sit aliquo modo causa animæ rationalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

de aliis partibus corporis Christi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod substantia dicitur dupliciter. Quandoque n. sumitur pro hypostasi, & sic verum est quod corpus Christi substantiatum manet per hypostasim Dei verbi. Non n. per mortem soluta est unio verbi neque ad animam, neque ad corpus, & sic remanet simpliciter idem corpus numero secundum hypostasim, siue suppositum, quod est persona verbi. Alio modo, accipitur substantia pro essentia, vel natura, & sic corpus Christi substantiatum per animam sicut per suam formam, non autem per verbum, quia verbum non vnitur corpori vt forma: hoc n. est haeticum, secundum haesim Atrii & Apollinaris, qui posuerunt verbum esse in Christo loco animae. Sequeretur etiam quod esset unio Dei & hominis facta in natura, quod pertinet ad haesim Euticis. Sic ergo corpus Christi post mortem est simpliciter idem secundum substantiam, quae est hypostasis, non autem secundum substantiam quae est essentia, vel natura. Vniucatio autem & aequiuocatio non respicit suppositum, sed essentiam, vel naturam, quam significat distinctio.

AD SECVNDVM dicendum, quod etsi Christus non sit purus homo, est tamen verus homo, & mors eius fuit vera mors: vnde quicquid est verum de homine in quantum est homo, & de morte hominis, totum est verum de Christo, & de morte eius.

ARTICVLVS V.

Verum Christus post resurrectionem vere comedit, cibum sibi incorporando.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod Christus post resurrectionem vere comederit, cibum sibi incorporando, quia vt August. dicit in lib. 83. quaestionum. Si fallit, veritas non est: vnde nulla fictio decet Christum, qui est veritas: esset autem fictio, si non vere sibi cibum incorporaret, quem ipse comedere videbatur. Vere ergo comedit incorporando sibi cibum.

SED CONTRA est, quod Damasc. dicit, quod Christus, & si gustauit cibum post resurrectionem, sed non lege naturae, sed dispensationis modo, veritate credere facies resurrectionis, & quod haec eadem caro est, quae passa est, & resurrexit.

RESPON. Dicendum, quod aliquid dicitur esse verum dupliciter. Vno modo, veritate significationis. Alio modo, veritate naturalis speciei, sicut vox est vera veritate significationis, quando significat esse quod est. Veritas autem naturalis speciei dependet ex principiis speciei, non autem ex effectibus, vel ex his quae quocumque modo consequuntur: vnde vox dicitur vera veritate naturalis speciei, quando formatur debitis instrumentis, & ex ore animalis profertur cum quadam imaginatione, etiam si a nullo audiat: quod est effectus consequens vocem. Legitur autem in scripturis absque necessitate & angeli comedisse, & Christus post resurrectionem, & utraque comestio fuit vera, ut Aug. dicit 13. de ciuita. Dei, aliter tamen & aliter. In angelis enim fuit vera veritate significationis, quia August. dicit ibidem, angeli comederunt non quia indigebant, sed quia volebant & poterant, ut hominibus quadam sui ministerii humanitate congruerent. In Christo autem fuit vera comestio veritate naturalis speciei, fuit enim exercita naturalibus instrumentis ad hunc actum ordinatis: & etiam fuit vera veritate significationis, quia significabat veritatem humanae naturae in corpore resurgente. Quod autem cibum conuertatur in corpus, est quoddam con-

sequens conuersionem. Vnde etiam in nobis si cibus non conuertatur, sed statim per uomitum eiciatur, nihilominus vera fuit comestio quae praecessit. Non autem conueniebat, vt in corpus Christi cibus conuerteretur, quod iam erat extra statum generationis & corruptionis, vnde cibille fuit virtute Christi resolutus in praecedentem materiam, non autem in Christi corpus conuersus: & tamen fuit vera comestio absque aliqua fictione.

Vnde patet responsio ad obiecta.

QVAESTIO III.

DEINDE quaesitum est de angelis. Et circa hoc quaesita sunt tria.

PRIMO, Vtrum aliquo modo angelus sit causa animae rationalis.

SECUNDO, Vtrum angelus influat in animam humanam.

TERCIO, Vtrum angelus malus, id est, diabolus, inhabitet substantialiter hominem in quolibet peccato mortali.

ARTICVLVS VI.

Verum angelus sit aliquo modo causa animae rationalis.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod angelus sit causa animae rationalis. Quaecumque enim qualificatur in natura, ita tamen quod vnum eorum est prius altero in ordine naturae, id quod est prius est causa eius quod est posterius, sed anima & angelus qualificantur in natura, sunt enim homo & angelus in natura pares, officio dispares, angelus tamen prius est in ordine naturae quam anima humana, quia est simplicior. ergo angelus est causa animae rationalis.

SED CONTRA. Anima rationalis educitur in esse per creationem: sed creare, cum sit potentia infinita, est solius Dei. non ergo angelus potest esse causa animae rationalis.

RESPON. Dicendum, quod impossibile est, id quod per creationem producat, ab alio causari quam a prima omnium causa, cuius ratio est secundum platonicos: quia quanto aliqua causa est superior, tanto eius causalitas ad plura se extendit. Vnde oportet vt in effectibus id quod ad plura se habet, ad superiorem causam referatur. Manifestum est autem quod in ordine principiorum essentialium quanto aliquid forma est posterior, tanto est magis contracta & ad pauciora se extendit. Quanto autem forma est prior & propinquior subiecto primo, tanto oportet quod ad plura se extendat. Sequitur ergo quod formae posteriores sunt ab inferioribus agentibus, priores vero & communiores a superioribus. Et sic relinquatur, quod id quod est primum subsistens in unoquoque, sit a prima omnium causa. Quelibet ergo alia causa praeter primam, oportet quod agat praesupposito subiecto quod est effectus causae primae. Nulla ergo causa alia potest creare, nisi prima causa quae est Deus. Nam creare est producere aliquid non praesupposito subiecto. Quaecumque ergo non possunt produci in esse nisi per creationem, a solo Deo creantur. Haec autem sunt illa quae cum sint subsistentia, vel non sunt composita ex materia & forma, sed sunt formae in suo esse subsistentes, sicut sunt angeli: vel sunt ea quae si sint composita ex materia & forma, tamen materia eorum non est in potentia, nisi ad unam formam, sicut est in corporibus caelestibus. Vtraque n. haec produuntur absque productione primi subsistentis in eis: primum autem produci in actu absque productione primi subiecti iam composita ex materia, & for-

1. p. q. 51. a. 3 ad 5. a. dist. 6. ar. 4. ad 2.

1. p. q. 90. ar. 3. o. q. 4. ar. 3. o. & p. q. 3. ar. 1. a. & o.

& forma, quorum materia est in potētia ad diuer-
sas formas, & sic in eadem materia possunt sibi di-
uersa forma succedere, tam etiam forme quae nō
sunt subsistentes in suo esse, quae quidē non dicun-
tur esse, quia ipsa habeant esse, sed quia subiecta ha-
bent aliquo modo esse secundum ea: unde nec ipse
secundum se dicuntur fieri, vel corrumpi, sed in
tū subiecta fiunt entia in actu, vel non entia sū
ipsas. Anima autem rationalis est subsistēs in suo
esse, alioquin non posset habere operationem abs-
que communione suae materiae. Unde relinquitur
q̄ anima rationalis non possit produci in esse, ni-
si per a creationē, & ita patet q̄ angelus nullo mo-
do sit causa eius, sed solus Deus.

9. 178.

Ad illud vero quod in contrarium obiicitur, di-
cendum quod prima propositio inducta videtur
includere opposita. Si enim animā & angelus pari-
ficatur in natura, angelus non est prior anima se-
cundum ordinem naturae, nisi dicatur parificari
in natura, quia conueniūt in natura, non quidem
speciei, sed generis. Nō autem oportet q̄ omnium
quae conueniunt in natura generis vel speciei, id qd
est prius sit causa omnium aliorum, & quidem in
eadem specie non potest vnum esse prius altero,
proprie loquendo, ordine naturae, quia species pre-
dicatur aequaliter de omnibus indiuiduis, ut dicitur in
3. met. In generib. autem non est sic. Nam inter spe-
cies vnus generis vna est naturaliter prior & per-
fectior altera. Est autē in indiuiduis vnus speciei
vnum altero tempore prius, & quāuis aliquod in-
diuiduum, quod est prius tempore, sit causa cuiusdā
alii quod est posterius, ut pater est causa filii, sicut
in obiiciendo tangebatur, non tamen hoc est uni-
uersaliter verum, non enim omnes antiquiores
sunt causa omnium iuniorum. Similiter etiam cō-
tingit id quod est prius inter species eiusdem ge-
neris esse aliorum principium & cām, sicut motus
localis aliorum motuum, & binarius aliorum nu-
merorum, & triangulus aliarum figurarum rectili-
nearum, non tamen hoc est uniuersaliter verum.
Non enim homo qui est perfectissima species anima-
lis, est causa actiua aliarum specierum, unde non
oportet quod angelus sit causa actiua animae. Pro-
cedit autem haec ratio secundum opinionem quo-
rundam ponētiū Deū agere per necessitatem
naturae, & q̄ ab uno simplici non lit nisi unum im-
mediate, quod sit causa alterius, & sic usque ad ul-
tima rerum. Nos autem ponimus Deū agere om-
nia per suam sapientiam, per quam ordinem rerū
disponit, & sic ab ipso diuersi gradus rerum imme-
diate per creationem produuntur.

Tex. com. i.

ARTICVLVS VII.

Vtrum angelus influat in animam humanam.
AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod
angelus non possit influere in animam hu-
manam. Duorum enim distantium, vnū nō influat
in alterum, nisi per aliquod medium: sed angelus,
& anima distant abinuicem, cum non sit dare ali-
quod medium, per quod influat influxus ab ange-
lo in animam, videtur quod angelus non possit
influere in animam.
SED CONTRA. Dio. dicit 8. c. cael. hier. Homi-
nes purgantur, illuminantur, & perficiuntur ab an-
gelis: sed hoc non fit nisi per quandam influxum.
ergo angelus potest influere in animam humanā.
RESPON. Dicendū, quod unumquodque a-
gens agit sū modum suae naturae, & iō ubi igno-
ratur modus naturae rei, necesse est etiam ut moti
actionis eius ignoretur. Modus autem naturae ange-

1. p. q. 11. ar. 2.
& ma. q. 16.
ar. 12. o. ad 3.

lica est nobis ignota sū quod in se est. Nō enim
in hac vita scire possumus de eis quid sunt, sed ali-
qualem cognitionem de eis habere possumus per
similitudinem sensibilibus rerum, ut Dionysius per-
cit 1. & 2. cap. cael. hierar. Unde & modum actionis
ipsorum cognoscere non possumus, nisi per simi-
litudinem sensibilibus agentium. Inuenimus autē
fēm in sensibilibus agentibus, quod id quod est in
actu, agit in id quod est in potentia, & quod oportet
quod agens coniungatur patienti secundum li-
tum per corporalem contactum. Quanto autem
natura intellectualis est superior, tanto est magis
actualis, utpote Deo similior, qui est actus purus,
unde superiores angeli possunt agere in inferiores
angelos, & in animas nostras, sicut id quod est in
actu, agit in id quod est in potentia, & huiusmodi
actio dicitur influxus. Quod autem est in corpo-
ralibus sitis, est in spiritualibus ordo, nam situs est
quidam ordo partium corporalium secundum lo-
cum, & ideo ipse ordo substantiarum spiritualium
ad inuicem sufficit ad hoc quod vna influat in alte-
ram, nec requiritur ibi medium corporale, vel lo-
cale, quia huiusmodi actiones sunt supra locum &
tempus quae in corporalibus sunt.
Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum diabolus, inhabitet hominem mortaliter peccatorem.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, q̄
diabolus semper substantialiter inhabitat ho-
minem quando cumq; peccat mortaliter. Culpam
mortalis opponitur gratiae: sed spiritus sanctus sem-
per inhabitat hominem cum gratia, secundum illud
1. ad Corinth. 3. Templum Dei estis, & spiritus
Dei habitat in vobis, ergo etiam spiritus sanctus in-
habitabit hominem cum culpa mortali.
SED CONTRA est, quod diabolus per peccatum
in habitat hominem, sicut per suum effectum: sed
non omne peccatum mortale est a diabolo, sed
quandoque a carne, & mundo, ergo diabolus non
semper inhabitat hominem cum culpa mortali.

RESPON. Dicendum, quod diabolus inhabitat
re hominem, potest intelligi dupliciter. Vno mo-
do quantum ad animam: alio modo quantum ad
corpus. Quantum ad animam quidem nō potest
diabolus in habitare hominem substantialiter, quia
solus Deus illabitur menti, nec ita diabolus caulat
culpam, sicut spiritus sanctus gratiam. Spiritus
sanctus interius operatur, sed diabolus ex teris sug-
gerit vel quantum ad sensum, vel quantum ad ima-
ginationem. Dicitur tamē inhabitare affectum ho-
minis per effectum malitiae, non solum quando ex
eius suggestione peccatum perpetratur, sed etiam
per quodcumq; peccatū mortale, q̄ ex quocumq;
peccato mortali hō seruituti diaboli dicitur: sed
quātum ad corpus diabolus potest hominem sub-
stantialiter inhabitare, sicut patet in arreptiuis, sed
hoc magis pertinet ad rationem poenae, quā ad
rationem culpae. Poenae autem corporales huius vi-
tae non semper consequuntur culpam, sed quan-
doque peccantibus non inferuntur, & quandoque
non peccantibus inferuntur, ut dicitur Ioan. 9. de
caeco nato, & hoc est secundum altitudinem inco-
prehensibilitatis iudiciorum Dei, unde non cum
qualibet culpa mortali diabolus inhabitat homi-
nem substantialiter, etiam quantum ad corpus.
Et per hoc patet responsio ad obiecta.

QVAE.